

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
Practice of the Student Supporting System in Primary School
Ban Thi District, Lamphun Province

ดวงหทัย ใจนวล*
ผศ. ดร. พนมพร จันทรปัญญา**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และปัญหาและแนวทางการแก้ไข โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 79 คน และในประชากรจำนวนนี้มีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เฉพาะครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยแยกแยะข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินงานมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติ ต่อมาด้านการคัดกรองนักเรียน มีการดำเนินงานมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์การคัดกรอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนด้านความสามารถพิเศษ จำแนกตามแววจนริยะ ในส่วนของด้านการส่งเสริมนักเรียน มีการดำเนินงานมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้การบันทึกแบบการให้คำปรึกษา กิจกรรม YC (Youth Counselor) เพื่อนที่ปรึกษา สำหรับด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการดำเนินงานมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้การบันทึกแบบการให้คำปรึกษา และด้านการส่งต่อ มีการดำเนินงานมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ใช้แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

E-mail: jainual_duanghatai@hotmail.com

** อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น (อาจารย์ที่ปรึกษา)

คำสำคัญ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

Abstracts

This research aimed to investigate the practice of student supporting system, study problems and find solutions about the practice of student supporting system of the primary schools in Ban Thi District, Lamphun Province. The population used in this study included the teachers in the primary schools in Ban Thi District, Lamphun Province in the academic year 2014. The number was 79. The tools used were questionnaires. The data obtained were analyzed through percentage, mean and standard deviation. The sample used in this study consisted of 1 teacher being responsible for the student supporting system from each school numbering 8 people in the academic year 2014. The tools used were interviews. The data obtained were analyzed by classification and clustering. The research results revealed that the primary schools in Ban Thi District, Lamphun Province operated the student supporting system was at high level in all aspects ranking from the most to the least, namely knowing students individually, screening students, preventing and solving problems, transferring students and supporting students. The details were as follows. All items of individual student knowing were performed at high level. The item with the highest mean was to build good relationship between the teachers and the students whereas the item with the lowest mean was to ask the students to write biographies. All items of student screening were performed at high level. The item with the highest mean was to use forms of screening individual students according to the screening criteria as the item with the lowest mean was to use summary forms of screening students with special abilities classified by genius glitter. All items of student supporting were performed at high level. The item with the highest mean was to create cooperation between parents and schools to support the students as the item with the lowest mean was to use forms of YC (Youth Counselor) activity record. All items of preventing and solving problem were performed at high level. The item with the highest mean was collaborate with parents to assist students in case of problems whereas the item with the lowest mean was to use forms of consultation record. All items of student transferring were performed at high level. The item with the highest mean was to liaise with networks both inside and outside the school as the item with the lowest mean was to use forms of student transferring outside the school.

Keywords

Student Supporting System, Primary School, Ban Thi District, Lamphun Province

บทนำ

จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆ พบว่า เด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่นๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นหมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม จนไปสู่การประพฤติปฏิบัติ ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองและสังคม ต่อมาคือ การนิยมประลองความเร็วโดยการแข่งรถมอเตอร์ไซด์ มีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิดกฎหมาย ถัดมาคือ ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ยังมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันตนเอง ขาดความรับผิดชอบ อีกทั้งยัง เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย และขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่เห็นความสำคัญของหลักศานา ค่านิยมความเป็นไทย ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ติดเพื่อน ติดสื่อ และให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรมน้ำใจ ไม่สนใจต่อปัญหาสังคม อย่างไรก็ตามสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงทั้งจากสภาพครอบครัว จากโรงเรียน จากชุมชนและสังคม จากเพื่อน และจากบุคลิกภาพหรือตัวนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, 3-7) ด้วยสภาพและปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนดังได้กล่าวถึงข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของกรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษาในอดีต จะเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแวดล้อมไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเร็ว ร้อน แรงแง และร้าย ได้อย่างเท่าทัน ทัวถึง ถูกต้อง และเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนทุกคน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตั้งแต่ปี 2543 ซึ่งประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดีในโรงเรียนที่ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้น ทุกโรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริม คุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552,12) สำหรับโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป็นอำเภอที่มีเขตติดต่อกับอำเภอสันกำแพง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จะสังเกตได้ว่า จังหวัดเชียงใหม่ มีความเจริญก้าวหน้า มีเทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัย ส่วนจังหวัดลำพูน มีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและยังคงวัฒนธรรมแบบเดิมๆ อยู่ เพราะเหตุนี้ อำเภอบ้านธิ ซึ่งเป็นเขตติดต่อดังกล่าว อาจได้รับวัฒนธรรม เทคโนโลยี และการใช้ชีวิตแบบสังคมเมือง ทำให้ชุมชนและผู้ปกครองได้รับความวัฒนธรรมและเจริญต่างๆ มาด้วย ส่งผลกระทบกับการส่งเสริม ดูแลนักเรียน ทำให้เกิดความแตกต่างทั้งด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมและเทคโนโลยี อีกทั้งอำเภอบ้านธิ มีความหลากหลายทางด้านการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนระดับต่าง ๆ อาทิ โรงเรียนปทุมวิไล โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนเอกชน โรงเรียนมัธยม ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 และโรงเรียนอาชีวศึกษา ทำให้การดูแลนักเรียนในอำเภอบ้านธิได้รับอิทธิพลจากการจัดการศึกษาที่หลากหลายนี้ นอกจากนี้ อำเภอบ้านธิ ยังมีคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัย เพื่อมาประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่คนไทย และคนกลุ่มนี้ได้ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนโรงเรียนในท้องถิ่น ทำให้มีนักเรียนต่างสัญชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งโรงเรียนจะต้องเข้าไปดูแลให้เท่าเทียมกันทุกคน แต่เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้ไม่มีเลขประจำตัวตามทะเบียนประชากร ทำให้ยังไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐาน ทำให้โรงเรียนเกิดปัญหาในการหางบประมาณมาช่วยเหลือ เพื่อให้ให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง (ถาวร คำทะแจ่ม, 2557)

จากที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชน และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเกิดความสนใจในการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จึงได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไข เพื่อให้โรงเรียนนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไข เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

วิธีการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 79 คน ในประชากรจำนวนนี้มีการสัมภาษณ์เฉพาะครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 8 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ไข ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยใช้กรอบกระบวนการดำเนินงานของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2546ก, 9) ในด้าน (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริม นักเรียน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (5) การส่งต่อนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบให้เลือกตอบ ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ สำหรับ ชุดที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทุกคนยืนยันว่าเครื่องมือฉบับดังกล่าวมีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 จากนั้นจึงได้นำไปทดลองใช้กับครูในโรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากประชากรครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2557 จำนวน 79 ชุด ได้ข้อมูลครบทุกชุด มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วน

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง โรงเรียนละ 1 คนรวม 8 คน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2557

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แยกแยะข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.29 มีตำแหน่งครูผู้สอน ร้อยละ 89.87 มีขนาดของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียน 121-200 คน ร้อยละ 45.57 มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 26 ปีขึ้นไป ร้อยละ 67.09 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 81.01

2. การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตารางที่ 1

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

รายการ	μ	σ	การแปลผล
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.11	0.42	มาก
ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.04	0.54	มาก
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.8	0.53	มาก
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4	0.52	มาก
ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.87	0.65	มาก

N = 79

จากตารางที่ 1 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.11$) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.04$) ส่วนการดำเนินงานด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\mu = 3.80$)

ตารางที่ 2

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกเป็นรายด้าน

รายการ	μ	σ	การแปลผล
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล			
ใช้แบบสังเกตนักเรียน	4.03	0.62	มาก
ให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติ	3.68	0.84	มาก
ใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียน	3.89	0.73	มาก
บันทึกและรายงานผลการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล	4.14	0.66	มาก
ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	4.01	0.65	มาก
ใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์และเยี่ยมบ้านนักเรียน	4.32	0.65	มาก
ใช้แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน	4.32	0.69	มาก
ใช้ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน	4.03	0.66	มาก
เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมมือในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียน	4.27	0.61	มาก
สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	4.43	0.61	มาก
ด้านการคัดกรองนักเรียน			
คัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา เป็นห้องเรียน	4.14	0.75	มาก
ใช้แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์การคัดกรอง	4.18	0.71	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล แบบที่ 1	3.99	0.79	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล แบบที่ 2	3.89	0.75	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนด้วยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิการ/บกพร่อง)	4.13	0.7	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนด้านความสามารถพิเศษ จำแนกตามแววจริยะ	3.77	0.8	มาก
ใช้ข้อมูลอื่น ๆ เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการคัดกรองนักเรียน	4.06	0.7	มาก
บันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นห้องเรียน	4.09	0.68	มาก
บันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นภาพรวมของโรงเรียนจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	4.04	0.67	มาก
นำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.15	0.66	มาก
ด้านการส่งเสริมนักเรียน			
ใช้แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม	4	0.7	มาก
ใช้แบบบันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูมสั้น	3.75	0.65	มาก
ใช้แบบประเมินการจัดกิจกรรมโฮมรูม	3.59	0.76	มาก
ใช้การบันทึกแบบการให้คำปรึกษา กิจกรรม YC (Youth Counselor) เพื่อนที่ปรึกษา	3.37	0.83	ปานกลาง
ใช้แบบบันทึกสรุปผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	3.86	0.73	มาก
ใช้แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ (จำแนกตามแววจริยะ)	3.63	0.79	มาก
ใช้แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (พิการ/บกพร่อง)	3.86	0.73	มาก
ใช้แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	3.81	0.68	มาก
สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.09	0.66	มาก
ประเมินผลและรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.03	0.7	มาก

ตารางที่ 2

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกเป็นรายด้าน (ต่อ)

รายการ	μ	σ	การแปลผล
ด้านการคัดกรองนักเรียน			
คัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา เป็นห้องเรียน	4.14	0.75	มาก
ใช้แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์การคัดกรอง	4.18	0.71	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล แบบที่ 1	3.99	0.79	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล แบบที่ 2	3.89	0.75	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนด้วยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิการ/ บกพร่อง)	4.13	0.7	มาก
ใช้แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนด้านความสามารถพิเศษ จำแนกตามแววจริยะ	3.77	0.8	มาก
ใช้ข้อมูลอื่น ๆ เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการคัดกรองนักเรียน	4.06	0.7	มาก
บันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นห้องเรียน	4.09	0.68	มาก
บันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นภาพรวมของโรงเรียนจากแบบ ประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	4.04	0.67	มาก
นำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.15	0.66	มาก
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา			
ให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่มีปัญหา	4.14	0.67	มาก
ใช้แบบบันทึกการให้คำปรึกษา	3.68	0.73	มาก
ประชุมสรุปผลหาพฤติกรรมนักเรียน หรือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ	3.92	0.62	มาก
ใช้แบบบันทึกการประชุมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหานักเรียน	3.87	0.77	มาก
ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่นักเรียน เช่น การพูดคุยสอบถาม การให้กำลังใจ	4.2	0.63	มาก
ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างน้อย ด้วย 5 กิจกรรมหลักตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กิจกรรมในห้องเรียน, กิจกรรมเสริมหลักสูตร, กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน, กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง	4.05	0.64	มาก
ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา	4.23	0.66	มาก
ใช้แบบบันทึกการติดตามดูแลนักเรียน	4.05	0.73	มาก
บันทึกการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนและติดตามผล	3.92	0.71	มาก
ประเมินผลในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	3.91	0.64	มาก
ด้านการส่งต่อนักเรียน			
ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	4	0.7	มาก
แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการส่งต่อนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	3.89	0.7	มาก
วิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อในโรงเรียน	3.9	0.74	มาก
ใช้แบบบันทึกการส่งต่อภายใน (โดยครูที่ปรึกษา)	3.82	0.75	มาก
ส่งต่อนักเรียนแก่ครูอื่นภายใน เช่น ครูแนะแนว ครูอนามัย หรือฝ่ายปกครอง	3.87	0.76	มาก
ใช้แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน (ส่งต่อภายใน)	3.86	0.84	มาก
วิเคราะห์และพิจารณานักเรียนเพื่อส่งต่อหน่วยงานภายนอก	3.75	0.95	มาก

ตารางที่ 2

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกเป็นรายด้าน (ต่อ)

รายการ	μ	σ	การแปลผล
ด้านการส่งต่อนักเรียน (ต่อ)			
ใช้แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก	3.63	1.04	มาก
ประเมินและรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.96	0.79	มาก
สร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน	3.99	0.82	มาก

N = 79

จากตารางที่ 2 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินงานสูงสุด คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างครูกับนักเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.43$) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการดำเนินงานสูงสุด คือ ใช้แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์การคัดกรอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.18$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีการดำเนินงานสูงสุด คือ สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.09$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการดำเนินงานสูงสุด คือ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.23$) และด้านการส่งต่อ มีการดำเนินงานสูงสุดคือ ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.00$)

3. ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์

จากผลการสัมภาษณ์การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่า ปัญหาคือ ครูที่โรงเรียนมีน้อย ไม่ครบชั้นเรียน ประกอบกับภาระงานมีมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาข้อมูลนักเรียน และการบันทึกข้อมูลนักเรียนยังไม่เป็นปัจจุบัน ประกอบกับนักเรียนย้ายตามผู้ปกครองบ่อยๆ ทำให้นักเรียนไม่ทราบข้อมูลพื้นฐานที่แท้จริงของตนเอง อีกประการหนึ่งก็คือ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือแนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่หรือมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งลดภาระงานด้านการสอนให้ผู้ที่รับผิดชอบด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูทุกคนควรได้รับการอบรมเสริมความรู้และทักษะในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการประชุมชี้แจงครูให้มีวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และชี้แจงผู้ปกครองให้ทราบถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลจริงของนักเรียน เพราะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ทำให้โรงเรียนสามารถคัดกรอง ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา และส่งต่อ ตามกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขณะที่ด้านการคัดกรองนักเรียนปัญหา คือ ครูมีภาระงานที่มาก รับผิดชอบงานหลายอย่าง มีเวลาในการดำเนินการด้านการคัดกรองจำกัด และบุคลากรบางท่านไม่ให้ความร่วมมือในการคัดกรองนักเรียน ประกอบกับได้ข้อมูลจากนักเรียนและผู้ปกครองไม่ละเอียดหรือข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับความเป็นจริงทำให้ยากแก่การคัดกรอง อีกทั้งครูไม่ชำนาญ ขาดทักษะ ในการคัดกรองนักเรียนแนวทางการแก้ไข คือ ครูควรจัดสรรเวลาเพื่อให้มีเวลาในการศึกษาข้อมูลการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรสร้างแรงกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญในการคัดกรองนักเรียน ประกอบกับจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ สํารวจบ้านนักเรียน เพื่อพูดคุยกับผู้ปกครองในการประสานงานหรือให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการคัดกรอง และควรจัดอบรมครูทุกคนให้สามารถคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

ส่วนด้านการส่งเสริมนักเรียนปัญหา คือ ขาดแคลนงบประมาณในการส่งเสริมนักเรียน มีบุคลากรน้อย นักเรียนย้ายที่เรียนบ่อยๆ อีกทั้งภาระงานปกติของครูจะมีอยู่มาก ทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนทำได้ไม่เต็มที่ และเนื่องจากครูไม่มีความชำนาญในการส่งเสริมนักเรียน ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมได้ตรงจุดแนวทางการแก้ไขคือ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ หรือของบประมาณจากแหล่งอื่นๆ เพื่อสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือจัดวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนตามความต้องการของนักเรียน ครูจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ สนใจพฤติกรรมของนักเรียน และประสานครูเพื่อสามารถส่งเสริมนักเรียนได้ตรงจุด อีกทั้งควรจัดอบรมให้ครูทุกคนมีความรู้ในด้านการส่งเสริมนักเรียนอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ปัญหา คือ ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และเนื่องจากได้ข้อมูลจากผู้ปกครองไม่ครบ บางรายไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือมีการช่วยเหลือล่าช้า ทำให้ยังมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนแนวทางการแก้ไข คือ โรงเรียนต้องจัดประชุมชี้แจง โดยอาจใช้วิทยากรช่วยในการสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงกันทั้งครูและผู้ปกครอง หรือมีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง หากยังไม่ได้รับความร่วมมือ ครูต้องติดตามสอบถามจากเพื่อนบ้านหรือจากเพื่อนนักเรียน และจะต้องสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองรายบุคคลและจัดทำทะเบียนที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และช่องทางการติดต่อสื่อสารอื่นๆ เพื่อให้การป้องกันและแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว

และด้านการส่งต่อนักเรียนปัญหา คือ นักเรียนที่มีเชื้อชาติพม่า ครูไม่สามารถส่งต่อได้ เพราะนักเรียนจะหายหรือขาดการติดต่อไปเลย และยังมีบุคลากรบางคนไม่เข้าใจวิธีการส่งต่อ จึงไม่ดำเนินการใดๆ กับตัวนักเรียนต่อ ส่วนในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกจะต้องรอตามคิวซึ่งล่าช้า หรือหน่วยงานไม่ได้ข้อมูลจริงจากเด็ก เนื่องจากเด็กกลัวและไม่คุ้นเคย แนวทางการแก้ไข คือ จัดอบรมครูทุกคนให้ทราบทุกกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูทุกคนจะได้สามารถส่งต่อนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และครูที่ส่งต่อควรให้ข้อมูลนักเรียนเบื้องต้น อีกทั้งครูที่รับผิดชอบติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกควรสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดี เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการช่วยเหลือนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีข้อสังเกตและประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการดำเนินงานในระดับมากทุกข้อ โดยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์และเยี่ยมบ้านนักเรียน และใช้แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูในโรงเรียนระดับประถม อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ได้เริ่มเข้าหา สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนก่อน เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ ต่อไป ส่วนการเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน ซึ่งเป็นเครื่องมือพื้นฐานในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมในด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่นๆ ซึ่งตรงกับข้อมูลของ กรมสุขภาพจิต (2546 ก, 10) ที่ได้ให้ความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ

นิกร ทองทิพย์ (2550) ที่วิจัยพบว่า ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล มีการปฏิบัติในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในความดูแล และใช้แบบประเมิน พฤติกรรม (SDQ) การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการเรียน เช่น ความตั้งใจเรียน การมาเรียนและขาดเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการดำเนินงานในระดับมากทุกข้อ โดยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ใช้แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์การคัดกรอง นำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา เป็นห้องเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียนระดับประถม อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีการใช้เครื่องมือเป็นแบบคัดกรองนักเรียน เพื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน และทำให้สามารถนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไข หรือแม้กระทั่ง การส่งต่อนักเรียน ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งตรงกับข้อมูลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2547, 43) ที่ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่ได้จัดทำขึ้น การจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรอง แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย เศวงชุตีรัตน์ (2553) ที่วิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนมาเป็นฐานในการแก้ไขปัญหา พัฒนา และส่งเสริมนักเรียน มีการให้ความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน และมีการให้ความรู้เรื่องแบบสรุปลักษณะการคัดกรองนักเรียนและใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สมพงษ์ แก้วอาจ (2547) ที่วิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมมีการดำเนินงานมาก ข้อที่มีการดำเนินงาน 3 อันดับแรก คือ มีการคัดกรองนักเรียนเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาในห้องเรียน มีการวางแผนการคัดกรองนักเรียน และมีการบันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นห้องเรียน

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีการดำเนินงานในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเมินผลและ รายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และใช้แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการ จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นเพราะครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนได้ตระหนักและให้ความสำคัญ ในการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมในลักษณะต่างๆ ตามความต้องการโดยใช้แบบสำรวจ และทำการประเมินและรายงานผล เพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกรมสุขภาพจิต (2546 ก,19) ที่ได้ให้ความสำคัญของการส่งเสริมนักเรียนคือ เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียน กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา กลับมามีพฤติกรรมดีขึ้น เป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการดำเนินงานในระดับมากทุกข้อ โดยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่นักเรียน เช่น การพูดคุยสอบถาม การให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่มีปัญหา

เนื่องจากครูในโรงเรียนระดับประถม อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เมื่อสังเกตหรือพบเห็นนักเรียนที่ผิดปกติหรือมีปัญหาสิ่งที่จะกระทำเป็นอันดับแรกคือการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย ให้กำลังใจ ตลอดจนประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองให้ทราบถึงปัญหานักเรียน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับข้อมูลของ กรมสุขภาพจิต (2546 ก, 23-27) ที่ให้ความหมายและความสำคัญในการป้องกันช่วยเหลือนักเรียน คือ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความดูแลและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือป้องกัน โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ อุทัย วงศ์จันทร์ (2552) ที่วิจัยพบว่า ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน มีการติดต่อประสานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนปัญหาและแนวทางการแก้ไข

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน มีการดำเนินงานในระดับมากทุกข้อ โดยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน และประเมินและรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะครูในโรงเรียนระดับประถม อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีวิธีแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งครูไม่สามารถแก้ไขได้ จึงดำเนินการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น ทั้งการส่งต่อนอก และภายใน โดยครูมีสัมพันธภาพที่ดีกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จึงทำให้การติดต่อประสานงานได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และได้ให้ความสำคัญกับการประเมินและรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้การช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับข้อมูลของ กรมสุขภาพจิต (2546 ข, 31-34) ที่ได้ให้ความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สมพร ไชยแสง (2548) ที่วิจัยพบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน การดำเนินงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเป็นรายกรณี สถานศึกษาวางระบบการประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขและเครือข่ายอื่น และมีการติดต่อประสานงาน การดำเนินงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ขณะทำงานวิจัยของ วีรพงษ์ เจริญไชย (2552) ที่วิจัยพบว่า ด้านการส่งต่อ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากใน 3 อันดับแรกคือ การบันทึกการส่งต่อนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร การส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูฝ่ายวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป การส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือต่อไป การพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อนอก และการติดตามผลอย่างต่อเนื่องขณะที่นักเรียนอยู่ในการดูแลช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญ

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน มีการดำเนินงานในระดับมากทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เป็นไปตามความมุ่งหวังของกระทรวงศึกษาธิการและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ตัวนักเรียน รองลงมาคือ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดีขึ้น ดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อการประสานความร่วมมือร่วมกันทั้งองค์กร
2. ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากร สำหรับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เพียงพอ เพื่อการปฏิบัติงานในกระบวนการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน หรือแม้กระทั่งการจัดวิทยากรภายนอกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้
 1. ควรเก็บข้อมูลในการวิจัยจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เพื่อให้นักวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น
 2. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนเพื่อต่อยอดงานวิจัย
 3. ควรเปลี่ยนวิธีการวิจัยเป็นแบบอื่นๆ เช่น การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ละเอียดและตรงประเด็นยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546 ก). **คู่มือการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและป้องกันสารเสพติดในวัยรุ่น สำหรับบุคลากรสาธารณสุข**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2546 ข). **คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 – ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6**. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ถาวร คำทะแจ่ม. (2557, 24 ตุลาคม). การสัมภาษณ์.
- นิกร ทองทิพย์. (2550). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรชัย เสงวนศิริรัตน์. (2553). **การศึกษาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนว ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**.
- วีรพงษ์ เจริญไชย. (2552). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สมพงษ์ แก้วอาจ. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สมพร ไชยแสง. (2548). ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2552). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

อุทัย วงศ์จันทร์. (2552). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.